

Bruxelles, 17. svibnja 2024.
(OR. en)

9774/24

LIMITE

ENER 221
ENV 503
CLIMA 197

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Komunikacija o planu REPowerEU: quo vadis? = razmjena mišljenja

S obzirom na sastanak Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku 30. svibnja 2024. za delegacije se u Prilogu nalazi dokument predsjedništva za raspravu o navedenom predmetu.

S obzirom na ničim izazvanu i neopravdanu vojnu agresiju Rusije na Ukrajinu šefovi država i vlada EU-a 10. i 11. ožujka 2022. donijeli su Izjavu iz Versaillesa¹, u kojoj su utvrdili sljedeći cilj: „postupno i što prije ukinuti [...] ovisnost [EU-a] o uvozu plina, nafte i ugljena iz Rusije”.

U kontekstu dotad nezabilježene energetske krize u EU-u, koja je u narednim mjesecima drastično ugrozila energetsku sigurnost EU-a i izazvala nagli porast cijena energije na cijelom kontinentu, čelnici i čelnice EU-a pozvali su Komisiju da predloži plan REPowerEU kako bi se prije svega postiglo sljedeće: a) ubrzalo smanjenje ukupne ovisnosti EU-a o fosilnim gorivima, uzimajući u obzir nacionalne okolnosti i odabire država članica u pogledu kombinacija izvora energije, b) diversificirali opskrbu i pravci, c) dodatno razvilo tržište vodika za Europu, d) ubrzali razvoj obnovljivih izvora energije i postupci odobravanja u cilju ubrzavanja energetske projekata, e) dovršile i poboljšale međupovezanosti europskih plinskih i elektroenergetskih mreža, f) ojačalo EU-ovo planiranje za nepredvidive situacije u pogledu sigurnosti opskrbe i g) poboljšala energetska učinkovitost. Čelnici i čelnice EU-a istaknuli se i da je potrebno ojačati rad u cilju a) osiguravanja dostatnih razina uskladištenog plina, b) praćenja i optimizacije funkcioniranja tržišta električne energije, c) usmjeravanja koordiniranih ulaganja u energetske sustave i d) jačanja povezanosti s neposrednim susjedstvom EU-a.

Komisija je u svibnju 2022. donijela plan REPowerEU2, koji ima tri glavna cilja, a to su: i. ušteda energije, ii. proizvodnja energije iz obnovljivih izvora i iii. diversifikacija opskrbe energijom u EU-u. Krajnji je cilj tog Komisijinog plana postupno ukinuti ovisnost o uvozu ruskih fosilnih goriva najkasnije do 2027.³ Plan REPowerEU, koji se temelji na europskom zelenom planu, i hitne uredbe Vijeća bili su ključni europski alati za diversifikaciju opskrbe u cilju smanjenja uvoza ruske energije te su stoga omogućili izlazak iz krize. U tom su smislu u okviru plana REPowerEU osmišljene kratkoročne mjere za smanjenje potrošnje energije, utvrđen je snažan dugoročni okvir za povećanje energetske učinkovitosti do 2030. i ubrzana je proizvodnja energije iz obnovljivih izvora u cilju povećanja energetske sigurnosti EU-a i dekarbonizacije gospodarstva EU-a. Povrh strukturnih mjera predloženih u kontekstu plana REPowerEU, donesen je i niz privremenih i izvanrednih hitnih uredb.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/54795/20220311-versailles-declaration-hr.pdf>

² COM(2022) 230 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN>

³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b27b8b93-725d-11ee-9220-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

Na temelju plana REPowerEU većina država članica znatno je smanjila ili postupno ukinula uvoz ruskog plina, nafte i ugljena, dok su neke postupno ukinule i ovisnost o nuklearnom gorivu ili električnoj energiji iz Rusije. Europski potrošači uspjeli su uštedjeti ukupno 125,2 milijarde kubičnih metara plina, a potražnja za prirodnim plinom smanjila se za više od 18 % u razdoblju od kolovoza 2022. do ožujka 2024. EU je usto tijekom protekle dvije godine uspio osigurati da skladišta plina budu dostatno popunjena za građane i industriju, kao i izbjeći prekide u opskrbi električnom energijom i nestašice električne energije. Kako bi se nadoknadio znatan pad uvoza ruskog plina (koji se smanjio s 45 % ukupnog uvoza plina u EU 2021. na 24 % u 2022. i 15 % u 2023.), EU je pojačao nabavu plina od drugih međunarodnih dobavljača, prije svega Norveške i SAD-a. Platforma EU-a za kupnju energije, koju je Europska komisija pokrenula u prosincu 2022., doprinijela je zajedničkim naporima EU-a usmjerenima na diversifikaciju. Mehanizam za agregiranje potražnje, uspostavljen u travnju 2023. u okviru platforme EU-a za kupnju energije, doprinio je popunjavanju skladišta plina prije zimske sezone 2023. – 2024. Zahvaljujući planu REPowerEU ubrzana je provedba projekata u području energije iz obnovljivih izvora, kao i naponi usmjereni na energetske učinkovitost. Prema procjenama industrije⁴ instalirani kapaciteti za energiju vjetra i solarnu energiju kumulativno su se povećali za 36 % od 2021. do 2023., zahvaljujući čemu se u tom dvogodišnjem razdoblju uštedjelo oko 24 milijarde kubičnih metara plina. Kad je riječ o energetske učinkovitosti, potrošnja konačne energije 2022. smanjila se na 940 milijuna tona ekvivalenta nafte, što je smanjenje od 2,8 % u odnosu na 2021. Druge inicijative, kao što su akcijski plan EU-a za mreže⁵, akcijski plan za energiju vjetra⁶, Strategija EU-a za solarnu energiju⁷, nove mjere o izdavanju dozvola, Povelja o energiji vjetra i Povelja o solarnoj energiji te osnivanje Europske koalicije za financiranje energetske učinkovitosti, doprinose brzom ostvarenju ciljeva europskog zelenog plana i ključni su pokretači prelaska na čistu energiju. Kako bi se financirala potrebna ulaganja, za provedbu plana REPowerEU mobilizirano je gotovo 300 milijardi EUR, prije svega u okviru Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost⁸.

⁴ Izvori: Eurostat, udruženja WindEurope i Solar Power Europe.

⁵ COM(2023) 757.

⁶ COM(2023) 669.

⁷ COM(2022) 221.

⁸ Uredba (EU) 2021/241.

Kako su prošle **dvije godine od donošenja plana REPowerEU**, Komisija je nedavno objavila internetsko izvješće u kojem se analizira provedba plana REPowerEU i koje uključuje informativne članke o pojedinim zemljama te je objavila dodatne konkretne smjernice, usmjerene prije svega na daljnje ubrzavanje uvođenja obnovljivih izvora energije na cijelom kontinentu i smanjenje uvoza fosilnih goriva iz Rusije. Konkretno, Komisija je donijela niz novih i ažuriranih preporuka i smjernica za poboljšanje i pojednostavnjenje postupaka izdavanja dozvola i dražbi za obnovljive izvore energije.

Dvije godine od donošenja plana REPowerEU jasno je da je EU uspio očuvati svoju energetske sigurnost, iako se uvoz ruskih goriva u EU drastično smanjio. Nadovezujući se na iskustva stečena tijekom energetske krize i uzimajući u obzir negativne i katkad disruptivne učinke koje je energetska kriza imala na europske građane i industrije, u predstojećim godinama bit će potrebni dodatni naponi kako bi se povećala otpornost EU-a i država članica na instrumentalizaciju energije od strane stranih režima, uz očuvanje i jačanje energetske sigurnosti i stabiliziranje cijena. Osim toga, smanjenje strukturne ovisnosti Europe o uvozu energije iz Rusije znatno će naštetiti ruskom ratnom gospodarstvu i potvrditi EU-ovu nepokolebljivu potporu Ukrajini i njezinu stanovništvu.

U tom kontekstu belgijsko predsjedništvo poziva delegacije da iznesu svoja mišljenja o sljedećim dvama aspektima:

- 1. S kojim se preprekama susrećete pri postupnom ukidanju uvoza ruske energije, u skladu s duhom Izjave iz Versaillesa i kasnije donesenim planom REPowerEU?**
- 2. Koje bi još inicijative trebalo pokrenuti kako bi se EU-u i njegovim državama članicama pružila potpora u nastojanjima da što prije ukinu ovisnost o ruskim fosilnim gorivima?**